

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ

Анотація: В даній статті розглядається питання про професійну підготовку майбутніх вчителів загальноосвітніх та спеціальних шкіл, засвоєння ними певного обсягу знань, умінь, необхідних для навчання й виховання підростаючого покоління, та формування вільної й відповідальної особистості

Ключові слова: Ключові слова: вчителі, вихователі, студенти, процес професійної підготовки

Педагогічна діяльність учителя є творчою, конструктивною, організаторською, діагностичною і досить важливою для відтворення суспільного потенціалу, яка забезпечує навчально-виховний вплив не лише розумового, але й фізіологічного характеру, а у зв'язку з цим його соціально-педагогічні функції організатора, вихователя та дослідника постійно розширюються та ускладнюються.

Перехід до ринкових відносин, економічна й політична криза у суспільстві активізували цілий комплекс негативних факторів, що впливають на результати педагогічної роботи. Скрутне матеріальне становище, зниження загальнокультурного рівня, як дітей так і дорослого населення, збільшення кількості правопорушень серед молоді і викликані цими причинами додаткові складності у роботі вчителя не сприяють мотивації до вступу у вищий навчальний заклад і бажанню працювати в системі освіти.

За своїм соціальним призначенням система освіти, передає культурний досвід від покоління до покоління, формує духовні потреби, інтереси, цінності та створює умови для самореалізації духовних сил особистості, забезпечує відтворення культурного потенціалу суспільства.

Професійна підготовка педагога в галузі загальної середньої освіти і виховання повинна спрямовуватися на забезпечення уміння кваліфіковано реалізувати ним визначені складові державного стандарту загальної середньої освіти, що охоплюють різноманітні освітні галузі, а вирішення цих завдань

залежатиме від того, наскільки ефективним буде процес професійної підготовки майбутніх учителів. Ядром професійної підготовки є її зміст, фундаментальність якого має забезпечити випереджуючу підготовку спеціалістів. Підвищення суспільних вимог до школи, вчителя, змін у змісті і методах його роботи зумовили необхідність докорінної перебудови професійної підготовки майбутнього вчителя. В сучасних умовах переглядають усю систему освіти в Україні, зокрема й педагогічну, яка «здебільшого була спрямована на оволодіння знаннями і вміннями з окремих спеціальних дисциплін і не завжди забезпечувала професійну підготовленість учителя до цілісного гуманно-демократичного виховання учнів і творчого самовдосконалення власної особистості» [5, с. 5-9].

Оскільки початкова освіта визначена в Україні як обов'язкова фундаментальна, необхідна для подальшого життя і навчання дитини, як виховна і навчальна діяльність, що органічно поєднує родинне та соціальне виховання, є максимально пристосованою до природних особливостей та індивідуальних здібностей, інтересів, потреб дитини, це знаходить своє відображення у структурі Державного стандарту початкової загальної освіти [3, с. 6].

Молодь у процесі творчої інтерпретації суспільного досвіду акумулює в межах свого покоління всі надбання суспільного процесу, і кожній молодій людині необхідні неабияка творча енергія, значні інтелектуальні зусилля, щоб проаналізувати соціальний досвід та відокремити, з одного боку, важливе, істотне, а з другого – випадкове, тимчасове.

Життєве самовизначення особистості – це пошук і встановлення людиною свого місця у системі суспільних та міжособистісних відносин, а характер корінних змін, що відбуваються в Україні, протиріччя та проблеми нинішнього складного періоду, які доводиться переживати суспільству, не можуть не впливати на процес професійного самовизначення сучасної молоді.

Однією з істотних тенденцій розвитку особистості в сучасних умовах є стан соціальної, моральної і духовної невизначеності, який не можна назвати сприятливою основою для професійного становлення майбутнього учителя. Нереалізованість внутрішнього потенціалу призводить до пасивності, інфантильності та негативізму, а дослідження механізму оволодіння особистістю

своїм внутрішнім резервом спрямоване на те, щоб допомагати кожній людині суспільства більш повно реалізувати себе.

Процес професійної підготовки не можна розглядати окремо від загального розвитку особистості, як не можна визначити специфіку цього процесу у відриві від конкретної діяльності, конкретної професії. Таким чином, на різних етапах професійного становлення повинні змінюватися зміст, методи й цілі, на досягнення яких спрямована активність студентів.

Рівень освіченості вимагає від майбутнього вчителя: бути здатним до системних дій в професійній ситуації; до аналізу і проектування своєї діяльності; самостійних дій в умовах невизначеності. Рівень професіоналізму визначає наявність у майбутнього вчителя вміння: аналізувати, планувати і здійснювати цілісний педагогічний процес на основі аналізу і оцінки досягнутого рівня розвитку, навченості і вихованості дітей; вивчати на основі спостережень особистість дітей, виявляти їх утруднення і надавати їм допомогу [1].

Як стверджує Л. Бірюк, що «тепер при підготовці педагогічних кадрів основні зусилля спрямовані не тільки на засвоєння певного обсягу знань та умінь, необхідних для навчання й виховання підростаючого покоління, але й на формування вільної й відповідальної особистості потенційних учителів, вихователів, викладачів, що володіє загальною культурою, прогресивним світоглядом, моральною свідомістю, громадянською відповідальністю та професійною компетентністю» [2, с. 28].

Студентський вік є найбільш значущим для професійного становлення особистості, яке полягає в засвоєнні вимог вищої школи, адаптації до методів навчання, творчому оволодінні обраною професією і всебічному розвитку. Рівень інтелектуального розвитку студентів на основі професійної спрямованості визначається: сприйняттям проблемних ситуацій в навчально-пізнавальній, навчально-професійній і професійній діяльності і здатністю до її вирішення; формуванням логіки мислення; успішністю адаптації навчально-пізнавальної діяльності студентів до навчально-професійної і професійної діяльності; здатністю впорядковувати знання, дії, діяльності з метою створення будь-яких заданих структур, чи формуванням організаційно-управлінських умінь

майбутнього спеціаліста; формуванням навчальної, професійної мотивації, професійного самовизначення;

У результаті низької соціальної захищеності населення, складної екологічної ситуації, низького рівня медичного обслуговування населення зростає кількість дітей з особливими потребами. Для роботи з такими дітьми в нашій країні, як і в усьому світі, існує система закладів народної освіти: спеціалізовані дитячі садки, школи-інтернати; а у закладах охорони здоров'я – поліклінічні відділення. При своєчасному виявленні порушень і своєчасній корекції діти з особливими потребами одержують необхідний для життя запас знань, умінь та навичок (опановують грамоту, одержують необхідні навички самообслуговування) і, таким чином займають певну нішу в структурі нашого суспільства. Складність виходу дитини у сучасне життя, практичне застосування окремих знань залежить значною мірою від вчителя-дефектолога. Майбутніх учителів спеціальних загальноосвітніх шкіл готують на дефектологічному факультеті педагогічних університетів.

В умовах навчально-виховного процесу у студентів формується інтерес до обраного фаху, прагнення досконало оволодіти ним. Однак, не всі студенти переконані у правильності вибору майбутньої професії. Однією з причин перекваліфікації фахівців із вищою освітою виступає відсутність бажання працювати за спеціальністю, це свідчить про низький рівень розвитку потреби в професійних знаннях під час навчання у вищому навчальному закладі.

Професійно-пізнавальна потреба є важливим стимулом, який спонукає молодь до бажання оволодіти знаннями, наполегливо домагатися високого рівня їх засвоєння, допомагає долати перепони на шляху до пізнання, та дозволяє вчителю почувати себе впевнено у процесі роботи і якісно виконувати свої професійні обов'язки. Від сформованості професійно-пізнавальної потреби залежить рівень успішного оволодіння професійними знаннями, компетентність, конкурентоздатність і рівень кваліфікації спеціаліста з вищою освітою.

У педагогічній роботі з розумово відсталими, незрячими дітьми, а також із глухими дітьми й дітьми з порушеннями мови ще чіткіше диференціюється потреба у відповідних стимулах та їх роль у процесі професійного становлення

майбутнього вчителя спеціальної загальноосвітньої школи. Таким чином, проблема професійної підготовки спеціальних педагогічних кадрів по роботі з дітьми з особливими потребами заслуговує особливої уваги.

Отже, професійна підготовка майбутнього вчителя є складною багатогранною системою. Яка спрямована на здобуття та розвиток достатнього для продуктивної професійної діяльності рівня компетентності у процесі навчання у вищому навчальному закладі і практичній діяльності. Розуміння нових проблем вищої педагогічної освіти та шляхів їх розв'язання стало невід'ємною складовою діяльності працівників освіти України, педагогів вищих навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.

1. Бірюк Л. Я. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психолого-дидактичний аспект) : навч. посібник / Л. Я. Бірюк. – К. : Глухів : РВВ ГДПУ, 2008. – 210 с.

2. Галус О. М. Професійна адаптація студентів в умовах ступеневого ВНЗ : монографія / О. М. Галус. – Хмельницький : ХГПА, 2007. – 473 с.

4. Пащенко В. О. Професійна підготовка вчителя / В. О. Пащенко // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – 23–25 квітня 2001 р. – Полтава, 2001. – С. 3.

5. Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. Я. Савченко // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – 23–25 квітня 2001 р. – Полтава, 2001. – С. 5–9.